

Preek PAASKERK 29 mei 2016

Ds.Jos van Oord

thema: van twee naar een: mens uit één stuk

Lezing: Het Evangelie van Thomas:Logion 22

Jezus zag kinderen die gezoogd werden.

Hij zei tot zijn leerlingen:

Deze kinderen die gezoogd worden,

lijken op hen die het koninkrijk binnengaan.

Zij zeiden hem:

Zullen we dan als kinderen het koninkrijk binnengaan?

Jezus zei hun: Wanneer jullie van de twee één maken,

en wanneer jullie de binnenkant maken als de buitenkant

en de buitenkant als de binnenkant,

en de bovenkant als de onderkant,

en wanneer jullie het mannelijke en het vrouwelijke verenigen

opdat het mannelijk niet mannelijk is

en het vrouwelijke niet vrouwelijk,

als je ogen maakt in plaats van een oog,

en een hand waar een voet is,

en een beeld waar een beeld is,

dan zul je binnengaan in het koninkrijk

Lezing uit Marcus 10:13-16

Inleiding

In 1945 werd door twee boeren bij Nag Hammadi in Egypte bij toeval een kruike gevonden, die naast vele andere Koptische geschriften een vrijwel gaaf handschrift van een nog onbekend evangelie bleek te bevatten. De tekst bestaat uit een schijnbaar ongeordende reeks losse uitspraken van Jezus. In het document zelf wordt als auteur Didymus Judas Thomas genoemd, een van de discipelen van Jezus. Dit Thomas Evangelie werpt een nieuw licht op de Bijbelse figuur Jezus. Het belang ervan wordt inmiddels door velen erkend en men spreekt dan ook wel van het 'vijfde evangelie'. Of van 'het verloren evangelie'. Het is geen deuterocanoniek boek, niets van dan alles. Misschien wel verdonkeremaand, wel bijzonder want men vermoedt dit evangelie ouder is dan Lucas en Mattheus.

Het Thomas Evangelie bestaat uit 114 uitspraken, toegeschreven aan Jezus. We ontmoeten in de Jezus van Thomas een spirituele leraar die de mensen de weg naar het Koninkrijk wil wijzen. Dit Koninkrijk ligt niet buiten onze wereld, maar behelst

veeleer een andere beschouwing van de werkelijkheid waarin we leven. Zelfkennis is de sleutel tot deze andere zienswijze en Jezus beschrijft op vaak zeer poëtische en indringende wijze de obstakels die we moeten nemen om tot deze zelfkennis te komen. Het thema van vanmorgen heeft met die vraag te maken: wie ben je? Wat schuilt er in je zelf? In het Thomasevangelie staan er gedachten die ons misschien raken.

PREEK

Het is nogal eens oorlog in onszelf. We koesteren allemaal minstens twee zielen in één borst, misschien nog wel een heleboel meer. Je wilt succes hebben, maar je bed is zo lekker. Je wilt aardig zijn voor anderen, maar ondertussen hoor je jezelf snauwen. Je kunt woedend worden op de mensen van wie je het meeste houdt, om direct daarna gekweld te worden door schuldgevoelens. Je kunt nachten liggen woelen over beslissingen die je moet nemen, of al genomen hebt. Je kunt ten prooi zijn aan tegengestelde emoties. Kortom, het is dikwijls een geharrewar van jewelste in ons binnenste. Hoe krijgt je het stil, hoe verzoen je de strijdende partijen in je eigen boezem? Hoe word je iemand uit één stuk?

BEN IK EEN OF TWEE?

Sommige mensen overkomt het - ze worden als door een bliksemflits getroffen en er verandert iets in hun binnenste. Er verdwijnt iets, en wat overblijft is vrede, liefde, helderheid. Eckhart Tolle bijvoorbeeld vertelt over zo'n ervaring in zijn boek 'De kracht van het nu'. Als jonge man was hij diep ongelukkig, zo ongelukkig dat hij aan zelfmoord dacht. Dat zou je de ultieme oorlog in jezelf kunnen noemen; je haat jezelf zó dat je jezelf van de aardbodem wilt wegvagen. De gedachte die alsmaar in Tolle's hoofd rondtolde, was: 'Ik kan niet meer met mezelf leven.' Plotseling zag hij in wat een merkwaardige gedachte dat eigenlijk was. 'Ben ik één of ben ik twee? Als ik niet met mezelf kan leven, dan moeten er wel twee zijn: de 'ik', en het 'zelf' waarmee de 'ik' niet kan leven. Misschien, dacht ik, is maar één van die twee echt.'

En was de andere ik, degene die hem tot zelfmoord probeerde te leiden, dus onecht? Het was zo'n verbijsterende gedachte dat zijn denken stopte. Hij werd in een soort draaikolk van energie gezogen, zijn lichaam schokte van angst - en ineens was de angst weg en hij verloor het bewustzijn. Toen hij bijkwam, was er alleen nog maar schoonheid en liefde om hem heen. Hij was zijn onechte zelf kwijt.

Tolle stelt dat er in het hier en nu geen innerlijke oorlog is. Die oorlog wordt alleen veroorzaakt door gedachten over vroeger en later. Dus hoe meer je in het nu leeft, hoe vaker je vrede ervaart. Het is misschien wat zwart-wit, want in het NU hebben we ook nogal eens oorlog... maar laten we nu maar staan, en er mee doen wat we kunnen. Tolle laat je tijdens zijn seminars bijvoorbeeld luisteren naar de wegstervende tonen van een bel en dan voel je het in het moment: Ja, dit is vrede. De vroegchristelijke gnostici' (mystieke stroming binnen het vroege christendom) kenden het fenomeen van de twee zielen in één borst. Ze noemden zichzelf 'tweeling'

en streefden ernaar om een 'eenling' te worden, zoals Jezus . Een eenling, in het Grieks [monachos], waarvan ons woord 'monnik' is afgeleid, is iemand die in totale innerlijke vrede met zichzelf leeft, die alleen nog maar vanuit zijn hart leeft.

EEN BABY IS EEN

Zou dat het zijn wat Jezus bedoeld als hij kinderen als voorbeeld stelt en als hij het heeft over worden als een kind, dan kan je het koninkrijk binnengaat. , Dan ben je in het 'koninkrijk', in een staat van vrede, waar je kunt binnengaan als je alle innerlijke tegenstellingen hebt overwonnen. Een baby is nog een! Een eenling.

Het staat zo treffend in het evangelie van Thomas: 'Eens, toen jullie één waren, zijn jullie twee geworden. Als jullie nu nog twee bent, wat zullen jullie dan doen?' Met andere woorden: kleine kinderen zijn nog één geheel. Bij het opgroeien, ontstaat er een soort afsplitsing van onszelf. We vallen uit elkaar. Door karakter, opvoeding, onderwijs, door de maatschappij, door de druk op ons.

Zou daar het geheim liggen van wat Jezus zegt: sta open voor Gods wereld, zoals kinderen dat doen...worden als een kind: een worden? Eenling. Monnik. Of anders gezegd: Kunnen we mensen zijn/worden uit een stuk.

DUALITEITEN

En wat daar voor nodig is?

Jezus ziet zogende kinderen. Een kind staat dicht bij de bron, komt uit de moederschoot, drinkt aan de borst. Is bijna één met de bron, de moeder, het leven. Hoe dicht je bij de bron komt, hoe meer je een wordt.

Kunnen wij volwassenen weer zo dicht bij de bron komen, bij God, dat ons denken in dualiteiten wegvalt? Kunnen we zo één worden met God dat wij ook één worden?

Wat dat doen we: goed en kwaad, vriend en vijand, mannen en vrouw en, hemel en aarde, materie en geest. En bijna altijd zit daar een waardeoordeel aan vast. De ene werkelijkheid is goed, de andere slecht. We raken het zicht kwijt op de eenheid. Een opgedeelde werkelijkheid.

Och, kunnen we echt mensen worden uit één stuk? Een eenheid. We hebben toch zeker twee kanten?. Als we gaan voor aardse, innerlijke vrede, wat doen we dan met onze minder aangename kanten: onze luiheid, jaloezie, woede en al die andere trekjes van het ego? Helder onder ogen zien, in zo groot mogelijke, moedige zelfkennis. Daar gaat Thomas voor, daar zijn de gnostici op uit.

Hoe leer je jezelf zo diep kennen? Door jezelf te observeren, zo simpel is het. Kijk naar je gedrag en wees eerlijk. Verbloem niets, praat niets goed, rechtvaardig jezelf niet. Veroordeel jezelf óók niet, kruip niet jammerend over je eigen slechtheid over de grond - want dat is weer een andere vorm van wegduiken, dan zwelg je in je eigen slechtheid en ben je ook niet eerlijk. Bijna iederéén is wel eens hypocriet, laf, lui, ijdel, leugenachtig, opportunistisch of gemeen. Niet iets om trots op te zijn, maar ook [no big deal].

Zolang je die schaduw niet erkent als een deel van jezelf, kan hij rare dingen met je uithalen. Want wat in het donker zit, kan daar onbelemmerd woekeren. Op zijn minst projecteer je je schaduw dan op anderen: die verdenk je van precies dat wat je in jezelf wegdrukt.

In de teksten van vanmorgen horen we dat Jezus ons daarbij helpen wil. Volwassenen komen dus snel in de verleiding in dualiteiten te denken, of vooral in waardeoordelen. De echte werkelijkheid blijft dan verborgen. De woorden van Jezus staan in het evangelie ook niet voor niets in het kader van de vraag van de leerlingen wie de meeste is. Dat zijn vaak de verleidingen voor grote mensen. We worden een spiegel voorgehouden. Het buiten jezelf zoeken in macht of positie. Naar anderen wijzen. Het leven opdelen. Weet u wat een ander gnostisch evangelie zegt (evangelie van Filippus): licht en duisternis, leven en dood, links en rechts zijn broers van elkaar. We mogen terug naar de oorsprong, dat zegt Jezus als hij zogende kinderen ziet. Als we weg gaan uit die dualiteiten kunnen we ons laven aan het leven, aan het Leven, aan God. En dat brengt een hereniging teweeg tussen binnen en buiten, mannelijk en vrouwelijk, bovenkant en onderkant, zoals de tekst zegt. Alles wordt omgedraaid, één. In het hier en nu leven: zegt Tolle, dan zullen die twee kanten zich verenigen... voorbij het vroeger of later. Als een kind, vertrouwend op het moment.. als een kind, die weet van de bron, van God die leven is.

Nog een ding:

Zie tekst

Logion 22 van het Thomas Evangelie

wanneer jullie ogen maken in plaats van één oog

en een hand waar een voet is

en een beeld waar een beeld is

dan zullen jullie het koninkrijk binnengaan.

Wat betekent 'ogen maken in plaats van een oog'? Een moeilijke tekst. Ik weet het niet. Prof. Quispel, die een groot kenner van de gnostiek was, interpreteerde het ongeveer zo: *Als jullie het vleselijke oog vervangt door een innerlijke 'schauw' en je lijfelijke hand vervangt door een geestelijke tastzin, en je loopbaan vervangt door een levensweg, en je uiterlijke verschijning vervangt door het beeld van God in de ziel, dan zullen jullie ingaan tot het koninkrijk.*

Zo wordt je als Jezus. Aards en spiritueel. Transparant. Open. Gods vonk in jou. Gods Geest stroomt door je heen.

Dan hoef jij het leven niet krampachtig te zoeken, het leven vindt jou. Claartje Kruijff die vrijdag te gast was bij onze maaltijd in de popup- winkel zei : *Het leven heb ik niet, Het is niet van mij. Ik ben van het leven en stroomt –godswonder- door mij heen...en maakt mij tot uniek mens, een.* Het maakt mij Mooi.

Treffend en onroerend is de tekst van Huub Oosterhuis.

Delf mijn gezicht op, maak mij mooi

Ik heb gezichten meer dan twee (!!!)...ogen die tasten
Wie wordt ontmaskerd wordt gevonden...
En zal zichzelf opnieuw verstaan.